

Наталія Кирильчук,

*асистент кафедри театрального та
хореографічного мистецтва
Інституту мистецтв Прикарпатського
Національного університету
Імені Василя Стефаника*

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті аналізується роль самостійної роботи у професійній підготовці хореографа, розглядаються шляхи і форми її організації, а також пропонуються методи щодо активізації цієї ланки роботи студентів.

Стаття розрахована на викладачів, магістрантів, студентів хореографічних спеціальностей.

Ключові слова: професійна підготовка, самостійна робота, навчальний матеріал, індивідуальність.

В статье рассматривается роль самостоятельной работы в профессиональной подготовке хореографа, анализируются пути и формы ее организации, а также предлагаются методы относительно активизации этого звена работы студентов.

Статья рассчитана на преподавателей, магистрантов, студентов хореографических специальностей.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, самостоятельная работа, учебный материал, индивидуальность.

The article considered the role of independent work in the training of the choreographer, examines the ways and forms of organization, and proposed methods to enhance this level of students. The article is designed for teachers, undergraduates, students choreographic skills.

Key words: vocational training, independent study, educational material, individuality.

Згідно з Положенням "Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах," самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять [1, 3, 8, 10]. Саме тому питання щодо вирішення проблеми організації самостійної роботи студентів-хореографів є на сьогодні вкрай актуальним. Роль самостійної роботи в становленні молодого спеціаліста-хореографа надзвичайно важлива, адже вміння працювати над собою, формування мотивації до здійснення самоосвітньої діяльності, особистісне вдосконалення - ключові вектори діяльності в загальній стратегії освіти. З огляду на це, мистецька освіта формує творчого фахівця, який здатний використовувати

набуті знання і досвід у щоденній практиці, а також постійно оновлювати вже сформовані знання, вміння, навички у відповідності з потребами суспільства. Відтак, кожен студент є одночасно і об'єктом і суб'єктом освітньої діяльності, особистістю із набором власних потреб, індивідуальних якостей, природжених здібностей, які потребують розвитку. Він має право на самореалізацію, як найповніший розвиток здібностей, рис, гідне формування свого творчого потенціалу з урахуванням особистісних характеристик.

Актуальність та значущість вищезначеного обумовлені й особливостями хореографічного мистецтва, а саме:

- творчим характером діяльності хореографа;
- специфікою навчання (індивідуальні фізичні дані, рівень підготовки, психологічні особливості, творчі можливості та нахили тощо);
- універсальним, поліфункціональним характером професії - балетмейстер, педагог, артист [12, с. 117].

Цілком очевидно, що узгодити власні потреби та інтереси із вимогами, що їх висуває ринок праці до митців, можливо за умови активізації самостійної роботи як вагомого чинника професійної хореографічної підготовки.

Виходячи із вищезазначеного, слід акцентувати увагу на самостійній роботі студентів у вищому навчальному закладі освіти, що є проблемою сьогодення. Тому мета статті передбачає аналіз самостійної роботи як вагомого чинника професійної хореографічної підготовки.

У зв'язку з цим виокремимо наступні завдання дослідження:

- проаналізувати сучасний стан рівня самостійної роботи з хореографічних дисциплін у вищих навчальних закладах;
- виявити недоліки у цій роботі;
- з'ясувати методи покращення самостійної роботи студентів з хореографічних дисциплін.

Аналіз наукової літератури (С. Архангельський, О. Чиж, П. Підкасистий, М. Гарунов, Н. Сагіна та ін.) дозволяє окреслити основні підходи до визначення такого поняття як "самостійна робота". Означені науковці вказують, що самостійна робота це:

- різноманітні види індивідуальної та групової пізнавальної діяльності студентів, які здійснюються ними на аудиторних заняттях і в позааудиторний час [12];
- різноманітні типи навчальних завдань, які виконуються під керівництвом викладача [9];
- система організації роботи, при якій управління навчальною діяльністю студентів відбувається за відсутності викладача і без його безпосередньої допомоги [12];
- діяльність студентів, що здійснюється за спеціальним індивідуальним планом, складеним на основі врахування індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів [1].

В. Козаков вважає самостійну роботу студентів специфічним видом діяльності навчання, головною метою якого є формування самостійності суб'єкта, а

формування його вмінь, знань та навичок відбувається

Опосередковано через зміст та методи всіх видів навчальних занять [5, с. 14-15].

Самостійна робота, за твердженням І. Унт. - такий спосіб навчальної роботи, згідно з яким:

- індивідуумам пропонуються завдання і керівництво за їх виконанням;
- самостійна робота проводиться без посередньої участі педагога, але під його керівництвом;
- виконання самостійної роботи вимагає від студента як фізичних, так і розумових зусиль [10, с.135].

Як зазначає Н. Дідусь, «вищий творчий рівень розвитку самостійності полягає в потребі постійно ставити перед собою нові цілі та завдання, спрямовані на вихід за межі заданого, на пошук нового і відкриття нових закономірностей та способів розв'язання» [2, с.160].

Отже, складність вивчення проблеми пов'язана з тим, що думки стосовно самостійної роботи студентів надто різняться. Так, якщо самостійна робота - це метод навчання, то її можна вважати засобом закріплення та тренування, вироблення вмінь та навичок. Якщо ж самостійна робота - форма організації навчальної діяльності студентів, то вона є засобом розвитку творчих здібностей та професійного мислення.

Якщо вдатися до характеристики хореографічної підготовки взагалі, то варто відзначити, що підготовка спеціалістів-хореографів за блоком професійного та практичного спрямування (балетмейстер, педагог, артист) передбачає активну самостійну роботу студента як надважливої форми організації навчальної діяльності, що реалізується згідно з програмою курсу певної дисципліни.

Як зазначає Л. Цветкова, «самостійна робота поділяється на навчально-пізнавальну і професійну. Перша передбачає опрацювання теоретичного матеріалу, його аналіз, синтез, відповідну інтерпретацію, що забезпечує формування власного погляду на певну проблему. Друга - спрямована на вироблення необхідних виконавських і педагогічних навичок.

Самостійну роботу, в залежності від форми її здійснення, можна поділити на два блоки. До першого слід віднести роботу з літературою, конспектування, практичне відпрацювання матеріалу, роботу з концертмейстером. Другий блок включає творчі форми і базується на поєднанні форм, що входять до першого блоку. Це - складання комбінацій, уроків, етюдів, перегляд відеоматеріалу із подальшим аналізом і обговоренням. Ці форми самостійної роботи використовуються впродовж усього терміну навчання у відповідності з конкретними цілями і завданнями» [12, с.19].

Як свідчать наші спостереження, психологічною умовою успішності самостійної роботи студентів є формування стійкого інтересу до обраної професії. Без такого інтересу неможлива не тільки самостійна постановка навчальної задачі, але і прийняття завдань, поставлених викладачем.

А. Маркова щодо цього виділяє два шляхи формування мотивації [6].

Перший образно називають «знизу вверху». У певних умовах діяльності, що організовуються педагогом або формуються стихійно, відбувається актуалізація окремих потреб студента. Якщо це відбувається систематично, потреба переходить у більш стійку мотивацію навчання. Тобто, створюючи на занятті відповідні умови, педагог стимулює студента займатися так, як цього потребує навчальний процес. Відповідно - формується стійка мотивація до навчання.

Другий механізм - «зверху вниз». Цей шлях формування мотивації характеризується тим, що студенту заздалегідь пропагуються ідеали, цілі, які повинні сформуватися в ході навчання. Окреслюється своєрідний ідеал, до якого студент повинен прагнути.

Тільки після усвідомлення студентом чіткої мети і мотивації самостійної роботи можна здійснювати її організацію.

О. В Кулагіна у своїх дослідженнях виділяє чотири етапи організації самостійної роботи [11]. Так, першим етапом є визначення психологічної готовності студента, яка формується не лише з бажання танцювати, але й завдяки знанням, умінням, навичкам, що вже сформувалися. Слід врахувати і довузівську підготовку. Самостійні заняття лише тоді будуть корисними і принесуть студенту задоволення, коли будуть йому «по силі». Це база для подальшого становлення професійної хореографічної підготовки.

Другий етап організації самостійної роботи студентів-хореографів - визначення мети майбутньої професійної діяльності. Оскільки навчання студента-хореографа базується на систематичних практичних заняттях біля станка та на середині залу, мета самостійної роботи пов'язана з метою навчального процесу. Вона може бути розрахована як на подальшу перспективу (розвиток та удосконалення фізичних можливостей, свідоме усунення недоліків), так і на конкретне завдання (відпрацювання вправ біля станка, вивчення певних комбінацій).

Третій етап - це творча самостійна робота. Студент усвідомлює всю важливість повноцінних системних самостійних занять, удосконалює свої можливості, розуміючи переваги власної діяльності. Завдання педагога при цьому - «через будь-яку форму вчити студента думати» [4, с.57].

Творча самостійна робота найбільше проявляється у створенні комбінацій, етюдів на конкретні теми та завдання. Це стосується як індивідуальної, так і групової діяльності, яка спрямована на формування творчого мислення, сприйняття та відтворення.

Четвертим етапом в організації самостійної роботи студентів-хореографів є відкриті заняття, концерти, фестивалі.

З метою вирішення проблем щодо удосконалення самостійної роботи студентів, вважаємо за необхідне використовувати наступні форми навчальної діяльності:

- демонстрація студентських досягнень та творчих здобутків;
- підготовка нестандартних завдань за спеціальністю;
- заняття в інших колективах, ансамблях, з іншими педагогами;

- запрошення спеціалістів до проведення майстер-класів, згідно з планом кафедри, інституту, університету;
- відвідування концертів, балетів, театральних вистав із подальшим їх обговоренням;
- розвиток і підтримка творчої проектної діяльності студентів;
- перегляд та подальше обговорення відеоматеріалу - зразків хореографічного мистецтва, про життя і творчість відомих танцівників, балетмейстерів, педагогів;
- участь у конкурсах, фестивалях, концертах;
- залучення студентів до науково-дослідницької діяльності;
- систематичне планування і проведення відкритих занять - показів, на яких студенти демонструють свої творчі здобутки.

Отже, самостійна робота студента-хореографа сприяє його професійному зростанню за умови засвоєння ним систематизованих знань із профілюючих дисциплін та розвитку фахових навичок, що є основною умовою набуття досвіду.

Саме тому в підготовці професійного фахівця хореографічних дисциплін важливим етапом є мотивація студента до самостійної роботи, формування його особистісних та професійних якостей, самореалізація і як наслідок - майбутнє моделювання своєї професійної компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архангельский С. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С. Архангельский. - М.: Высшая школа, 1980.
2. Дідусь Н. Самостійна робота студентів / Н. Дідусь // Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / за ред. З. Н. Курлянд.- К.: Знання, 2007. - 495 с.
3. З. Зимняя И. Педагогическая психология / И. Зимняя - М.: Логос, 2004. - 384 с.
4. Потьомкіна О. М. Збірник наукових праць / О. М. Потьомкіна. - Луганськ., 2006.- Вип. 6. - 213 с.
5. Козаков В. Самостоятельная работа студента и ее информационно-методическое обеспечение: учебное пособие / В. Козаков.- К.: Вища школа, 1990. - 246 с.
6. Маркова А. Формування мотивації навчання в шкільному віці / А. Маркова. - К.- М.: Просвещение, 1983. - 96 с.
7. Материалы обласной научно-практической конференции / под. ред. О. В. Кулагина. - Омск., 2007. - Ч.2. - 80 с.
8. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
9. Пидкасистый П., Фридман Л., Гарунов М. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы / П. Пидкасистый, Л. Фридман, М. Гарунов // Педагогическое общество России. - М., 1999. - 319с.
10. Унт И. Индивидуализация и дифференциация обучения / И. Унт. - М.:

Педагогика, 1990. - 192 с.

11. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю / Л. Цветкова: підручник. - К.: Альтерпрес, 2005. - 324 с.

12. Чиж О., Сагіна Н. Самостійна робота студентів у навчальному процесі / О. Чиж, Н. Сагіна // Нові педагогічні технології в контексті сучасних концепцій змісту освіти. - Луганськ, 1998. - 243 с.